

Adviezen energie- en klimaatactieplan – feedback gebundeld

Advies Solidariteitsraad

De Solidariteitsraad van Kasterlee heeft de ontwerptekst van het energie-en klimaatplan met veel aandacht gelezen. De klimaatsveranderingen zijn een wereldwijde problematiek, waar alle landen, alle lokale overheden, alle burgers aan moeten bijdragen. Willen we de opwarming van de aarde tegengaan.

De Solidariteitsraad heeft de afgelopen jaren ingezet op de Sustainable Development Goals (goedgekeurd door de VN in september 2015), ook wel de SDG's genoemd. Binnen de SDG's zijn er verschillende doelstellingen die specifiek de focus leggen op de "P" van Planet. Wij zijn dan ook tevreden te merken dat de gemeente de link legt naar deze SDG's in haar ontwerptekst van het energie-en klimaatplan.

Naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 had de Solidariteitsraad eveneens een memorandum opgemaakt, waarbij deze SDG's de rode draad vormden.

Binnen dit memorandum werden heel wat aanbevelingen gedaan per SDG; aanbevelingen die o.a. mee bijdragen aan dié SDG's die betrekking hebben op het klimaat.

We zien in de ontwerptekst van het energie-en klimaatplan verwijzingen naar duurzaam bouwen, het voorzien van degelijk openbaar vervoer, inzetten op duurzame productie en energiewinning, ... aanbevelingen die de Solidariteitsraad eveneens opgenomen had in haar memorandum.

Toch merken we dat een aantal thema's opvallend genoeg ontbreken binnen het nu voorgestelde energie-en klimaatplan. Nochtans dragen deze aanbevelingen eveneens bij aan het verminderen van de CO²-uitstoot binnen onze gemeente en het verduurzamen van onze gemeente. Graag doen we dus opnieuw deze aanbevelingen naar aanleiding van de adviesvraag mbt het energie-en klimaatplan.

- **Aanbeveling 1** in het kader van **SDG 2**
("Beëindig honger, zorg voor voedselveiligheid /-zekerheid en promoot duurzame landbouw: Iedereen heeft toegang tot betaalbare voeding. Nieuwe landbouwtechnieken zullen gezond en kwalitatief voedsel op een duurzame manier verbouwen. Zo heeft elk mens voedselzekerheid.")

Als adviesraad vragen wij om:

- binnen het energie-en klimaatplan meer aandacht te hebben voor **duurzame landbouw**:

- 1.) via actieve promotie van de boerenmarkt (bio, lokaal, sociaal)
- 2.) actieve promotie van verkoop van lokale producten aan huis (vb. via Voedselteam, zelfpluktuinen, samen tuinen, volkstuinten, Velttuinen)
- 3.) de opmaak van een **lokale voedselstrategie**
 - meer synergiën te realiseren tussen (duurzame)landbouw en toerisme o.a. door regelmatig overleg te organiseren tussen de lokale landbouwsector en dienst toerisme
 - als gemeente initiatieven te nemen om verschillende land- en tuinbouwproducenten te verenigen om hun weg te vinden naar de eigen burgers (stimuleren korte keten) cf. concept "Boeren en Buren"
 - als gemeente te investeren in contacten met een Vlaamse/Belgische gemeente om expertise rond landbouw en voedselvoorziening uit te wisselen.

Landbouw heeft een grote impact op de klimaatveranderingen. Als landbouwgemeente vinden we dat er meer moet ingezet worden op het zoeken naar maatregelen om de landbouw te verduurzamen. Denk maar aan de steeds vaker voorkomende droogtes, die een enorme impact hebben op de landbouw. De nood aan water en het oppompen hiervan ten gevolge van de droogtes, heeft dan weer een enorme impact op het klimaat. In het memorandum van 2018 werden in het kader van waterschaarste (SDG 6) eveneens aanbevelingen gedaan naar het gemeentebestuur toe (zoals o.a. de aanbeveling om “de inwoners, bedrijven en middenveldorganisaties te informeren en sensibiliseren rond efficiënt watergebruik. Eventuele flagrante misbruiken zouden moeten worden beboet (bv. via Gas-boetes voor besproeien gazons bij extreme droogte, indien er een nationaal verbod geldt”).

In samenwerking met experts, de lokale landbouwers, natuurverenigingen, burgers, ... moet gezocht worden naar acties om de impact van landbouw op het klimaat drastisch te verminderen. Voor de gemeente Kasterlee zou dit één van de grotere uitdagingen moeten zijn binnen het plan, maar dit thema komt helaas heel beperkt aan bod.

Reactie gemeente:

- **Duurzame landbouw:** Deze vraag wordt verder onderzocht en kan eventueel in een later stadium aan het plan gekoppeld worden.
- **Watergebruik:** De gemeente heeft hier voornamelijk een sensibiliserende rol, maar zal ook in samenwerking met verschillende partners gaan werken rond ontharding. In de nabije toekomst wordt ook gestart met de opmaak van een hemelwater- en droogteplan. De VMM heeft daarnaast ook een reactief afwegingskader voor watergebruik tijdens droogte opgesteld dat als hulpmiddel dient voor de gemeente tijdens waterschaarste. In sleutelacties 7.4 en 7.5 komt de waterhuishouding reeds aan bod.

- **Aanbeveling 2** in het kader van SDG 17

(“De middelen voor de uitvoering versterken en het wereldwijd partnerschap voor duurzame ontwikkeling revitaliseren: De VN verwacht meer samenwerking: tussen bedrijven, regeringen, burgers en organisaties, maar ook tussen alle spelers onderling. Technologie, het delen van kennis, handel, financiën en data zijn heel belangrijk.”)

Het woord “**burgerparticipatie**” wordt door vele gemeenten maar al te graag in de mond genomen en wordt voortdurend gebruikt bij de opmaak van actieplannen ed. Ook in de ontwerp tekst van het energie-en klimaatplan wordt er een apart hoofdstukje aan gewijd:

- *OD 8.1. Informeren, sensibiliseren, engageren en betrekken van verschillende doelgroepen rond het klimaatthema.*
- *OD 8.2. We zetten in op coöperatieve en participatieve projecten rond het klimaatthema.*

Indien de gemeente Kasterlee burgers wil laten participeren aan haar klimaatbeleid, dan had de gemeente inwoners, bedrijven, scholen, organisaties, ... moeten inschakelen bij de opmaak van het plan. Zij kennen immers de troeven en de uitdagingen binnen onze gemeente en kunnen samen met het gemeentebestuur nadenken over te nemen acties. Alleen zo kan er een echt klimaatplan op maat van Kasterlee gemaakt worden.

De adviesraden van de gemeente kregen de kans om eind april een voorstelling te volgen van het reeds opgemaakte energie-en klimaatplan, en om dus nu advies te geven. Er is geen enkele betrokkenheid gevraagd tijdens de opmaak van het plan, wat wel échte burgerparticipatie zou kunnen zijn. Opnieuw zal een ontwerp tekst uiteindelijk als definitieve tekst goedgekeurd worden en is dus de inbreng van adviesraden - of dus burgerparticipatie - enkel schijn.

Graag vragen we daarom met aandrang om werkwinkels op te starten van zodra het plan goedgekeurd werd; werkwinkels waarbij intensief samengewerkt wordt met burgers, bedrijven, landbouw, organisaties, ... om hen op deze manier toch te laten participeren aan het klimaatbeleid van onze gemeente. Laat burgers mee nadenken over de toekomst van onze gemeente; je zou ervan verstoeld staan hoeveel mensen zich hiervoor willen inzetten.

Beperk je als gemeente niet tot het “communiceren over het plan”, maar betrek de burgers. Leg geen klaargestoomde plannen voor aan burgers, ter advies, maar maak samen plannen.

Reactie gemeente: Er wordt in de opmaak geen participatie voorzien, daar het vooral beleidskeuzes betreft die genomen moeten worden en de timing krap is. De coronamaatregelen geven ook weinig ruimte om breed met de bevolking in overleg te gaan en digitaal overleg biedt in deze geen alternatief. Bij de uitvoering van het plan wordt wel belangrijke aandacht geschonken aan participatie. We willen dan ook op zoek gaan naar manieren om een breed draagvlak te creëren, zodat we, gesteund door een breed draagvlak, kunnen werken aan een veerkrachtig, duurzaam, groen, gezond en leefbaar Kasterlee. Hoe de participatie bij de uitvoering vorm zal krijgen, is nog niet vastgesteld. Werkwinkels kan een van de opties zijn.

In dit advies verwijzen we ook heel graag naar de nieuwe catalogus van “Gemeenten voor de toekomst”, u wellicht niet onbekend. Hierin worden meer dan 100 concrete en betaalbare activiteiten aangehaald voor een duurzaam meerjarenplan, de uitvoering van een klimaatplan, een kwalitatieve invulling van de SDG’s. <https://www.gemeentevoordetoeekomst.be/>.

Laat je als gemeente inspireren en ga aan de slag met deze concrete acties! De gedragenheid van het gemeentelijk klimaatplan zal hierdoor alleen maar groter worden, aangezien ook burgers betrokken worden binnen dit verhaal.

Algemeen vinden we het energie-en klimaatplan dat nu op tafel ligt **weinig ambitieus**. We zien heel veel verwijzingen naar acties uit het meerjarenplan, uiteraard logisch dat deze koppeling gebeurt. Maar acties zoals heraanleg markt, onderhoud wegen, en nog heel wat andere infrastructuurwerken domineren het energie-en klimaatplan. Werken die sowieso gepland staan en die normaal sowieso duurzaam zouden moeten gebeuren, met maximale aandacht voor het klimaat. Terwijl er nog heel wat andere uitdagingen liggen voor onze gemeente, op verschillende domeinen. Uitdagingen die met verschillende partners binnen onze gemeente moeten aangegaan worden, willen we als gemeente effectief onze CO² uitstoot verminderen, en onze toekomstige generaties een leefbare planeet nalaten.

Die uitdagingen worden binnen het huidig voorgestelde energie-en klimaatplan echter volledig uit de weg gegaan.

Reactie gemeente: Het plan beschrijft de acties en doelstellingen die het bestuur wenst te realiseren of tot uitvoering te brengen tegen 2030. De 86 acties die opgenomen zijn en hun vertaling vinden in de MJP (meerjarenplanning) zijn realistisch en haalbaar en lopen budgettair tot 2025. De ambities zitten vooral in het ombuigen van denkpatronen, inzetten op kennis en participatie om samen de weg vrij te maken naar een duurzame gemeente.

- De benadering van het klimaatplan zet sterk in op het voorzien van o.a. fotovoltaïsche zonnepanelen, windenergie,.... De I-gecoro adviseert echter om meer de nadruk te leggen op bvb het isoleren van gebouwen zodanig dat dit achteraf niet moet worden gecompenseerd dmv 'technische middelen'.
 - Speerpunt 4 focust op het bestaand privaat gebouwenpatrimonium. Hierbij wordt de focus gelegd op het renoveren van de woningen en het invullen van de resterende warmte- en energievraag met hernieuwbare energie. Ook in de maatregelentool wordt duidelijk dat het ingrijpend energetisch renoveren van de woningen een grote impact heeft.
- Het gebruik van zonnepanelen en windenergie 'an sich' is niet zo gunstig voor het milieu binnen het kader van duurzaam bouwen. Deze vormen kunnen als aanvulling worden voorzien, maar gelden niet als de ultieme oplossing.
 - Er zal altijd een warmte- en energievraag zijn, dus zonnepanelen en wind vormen een meer duurzame variant van de fossiele alternatieven. Bijkomende evoluties in recyclage maken het steeds duurzamer, maar uit de geest van het plan blijkt wel dat de Trias Energetica wordt nagestreefd.
- Principe Trias energetica: de meest groene energie is de niet verbruikte energie.
 - Dit klopt inderdaad.
 - ⇒ Dit principe wordt meer belicht in het toekomstbeeld van speerpunt 6.
- Het feit dat energiebesparing bij het individu begint, wordt onderbelicht in de huidige studie.
 - De gemeente onderkent dit en dit wordt ook duidelijk in de inleiding waarbij we via de slogan "vandaag maak ook jij het klimaat van morgen" dit ook duidelijk willen maken.
- Momenteel is er in het plan ook geen gradatie naar belangrijkheid of impact ingewerkt mbt de verschillende voorstellen.
 - Er zou bijvoorbeeld een 'gewichtscoefficient' kunnen gehangen worden aan de verschillende voorstellen, waarbij het ene voorstel zwaarder doorweegt dan het andere voorstel.

De ambitie zou dan kunnen zijn om een bepaald niveau te behalen door combinatie van verschillende voorstellen aan de hand van de gewichtscoefficiënten.

Daardoor voorkomt men dat men x-aantal kleine maatregelen gaat uitvoeren, waarvan de totale impact te gering is.

Het gewicht van de verschillende maatregelen kan ook gestuurd worden door de toe te kennen subsidies aan particulieren bij het aanpakken van private gebouwen, zodat eerst de gebouwschil verbeterd wordt, en dan pas de technieken aangepakt worden.
 - We kunnen/gaan dit niet toevoegen om verschillende redenen: 1) Niet elke actie is om te rekenen naar CO₂ besparing, en dit is ook niet het enige dat telt. 2) Er is wel degelijk een inschatting o.b.v. de maatregelentool van VITO. Dit beleidsscenario geeft een algemeen beeld weer. 3) Een impactberekening is subjectief en heel moeilijk (bvb voor biodiversiteit en impact grondstoffen zonnepanelen...).
- Het optimaliseren van de ruimte is ook een belangrijk punt. Zo zou bijvoorbeeld een schoolgebouw 's avonds dienst kunnen doen als vergaderruimte/buitenschoolse kinderopvang/... het gebouw werd overdag verwarmd. Van deze energie kan dan 's avonds nog gebruik gemaakt worden, zonder veel bijkomend energieverbruik.
 - Dit wordt onder meer bekeken in sleutelacties 1.9, 1.10 en 1.11.

- Het energie- en klimaatplan is een zinvol document dat als basis kan gebruikt worden. Door aanvulling met de hierboven aangehaalde elementen zou het plan nog verder kunnen worden versterkt. Bijkomend zou het ook zinvol zijn dat er een aantal verwijzingen zouden worden opgenomen naar goede voorbeelden. Deze zouden evt als een bijlage aan het plan kunnen worden toegevoegd als inspiratiebron.
 - Klimaat is een dynamisch gegeven dus voorbeelden verouderen snel. Daarnaast horen voorbeelden eerder bij de uitwerking van het plan, maar we hebben zeker oog voor goede voorbeelden en projecten.
- Het plan bevat heel wat actiepunten voor de gemeente zelf, maar daar waar op de private woningmarkt dient ingegrepen te worden, kan sensibilisering waarschijnlijk nog wel nodig zijn (al zorgen de EPB-voorschriften bij de verbouwingen voor de leidraad).
 - Dit is een terechte bemerking. Dit zal verder uitgewerkt worden onder speerpunt 4, sleutelacties 4.4, 4.5, 4.6 en 4.7. Ook binnen het luik participatie komt sensibilisatie zeker aan bod.

Advies Milieuraad

De milieuraad beschouwt dit klimaatplan niet als een star of limitatief plan en zal dit kritisch blijven opvolgen. We verwachten dat bijsturing noodzakelijk blijft, er komen heel wat nieuwe technologieën aan die een aantal zaken zeker kunnen versnellen. Ook de uitvoering van het plan willen we als milieuraad zeker mee opvolgen.

- ⇒ De milieuraad schaart zich achter het plan en wenst aan speerpunt 7 een operationele doelstelling toe te voegen, namelijk '7.5. We zorgen ervoor dat het grondwater in onze gemeente niet daalt onder het voor landbouw en milieu noodzakelijke niveau.'

Argumenten: Grondwater is een nijpend probleem voor plant en dier dat met de jaren verergert. De gemeente en de landbouwers nemen reeds nuttige initiatieven maar ook de gewone burger kan een steentje bijdragen want vele kleintjes maken een groot verschil.

Reactie gemeente: De gemeente heeft hier voornamelijk een sensibiliserende rol, maar zal ook in samenwerking met verschillende partners gaan werken rond ontharding. In de nabije toekomst wordt ook gestart met de opmaak van een hemelwater- en droogteplan. De VMM heeft daarnaast ook een reactief afwegingskader voor watergebruik tijdens droogte opgesteld dat als hulpmiddel dient voor de gemeente tijdens waterschaarste. In sleutelacties 7.4 en 7.5 komt de waterhuishouding reeds aan bod.

- ⇒ "Duurzaam gebruik van grondwater" wordt toegevoegd aan operationele doelstelling 7.1.

Verder betrekken we jullie graag als adviesorgaan bij de verdere uitvoering van het plan.

Advies Landbouwraad

Advies:

- Sensibilisering naar landbouwers over energieverlaging
 - o Het klimaatplan is een participatief project. Dit omvat ook communicatie naar doelgroepen en de algemene bevolking. Landbouw wordt hier zeker gezien als doelgroep.
- Administratieve vereenvoudiging voor energieaanvragen bij de gemeente
- Subsidiëring naar zonnepanelen met of zonder energie opslag
 - o We hebben begrip voor de vraag, echter staat de technologie van energieopslag nu nog niet zo ver. Momenteel kunnen we hierop nog geen antwoord geven. De situatie van de zonnepanelen in de landbouwsector (grote daken met weinig verbruik) zal ook sterk afhangen van de European Energy Communities (zonedelen). Hier is het nog even afwachten voor de omzetting van Europese naar Vlaamse wetgeving. Als er een subsidie komt vanuit de gemeente, houden we rekening met een eenvoudige procedure.
 - ⇒ Deze vraag wordt verder onderzocht en kan in een later stadium aan het plan gekoppeld worden.
- Ondersteuning in stuwtjesprojecten waar nog geen initiatieven zijn
 - o Ondersteuning van stuwtjes wordt algemeen opengetrokken voor de hele gemeente binnen het project Beek-Boer-Bodem.
- Onderhoudssubsidie voor stuwtjes toekennen
 - o Het stuwtjesproject is onderdeel van het Beek-Boer-Bodem-project en wordt opgetrokken naar de hele gemeente.
 - ⇒ Deze vraag wordt verder onderzocht en kan in een later stadium aan het plan gekoppeld worden.
- De landbouwraad heeft (voorzichtige) interesse in de windmolenprojecten
 - o Het bestuur houdt met deze interesse zeker rekening als wind verder wordt uitgewerkt.
- Altijd landbouw betrekken bij initiatieven in het landbouwgebied, vb. aanplant van bomen
 - o De betrokkenheid van de landbouw wordt case per case bekeken. Wanneer de landbouw betrokken partner is of rechtstreeks effect ondervindt, wordt de landbouw betrokken.

Argumenten:

- landbouw beschikt over grote daken => rendabeler om grote oppervlakten te benutten voor zonnepanelen
- De landbouwsector heeft reeds mooie inspanningen geleverd in de gemeente.
- Landbouwers mogen geen vrees hebben voor de administratieve rompslomp vooraleer ze aan een nieuw project beginnen.

- Er loopt al een groot stuwtjesproject in de gemeente, maar dit is niet overal in de gemeente van toepassing.
- Onderhoudssubsidie kan landbouwers over de schreef trekken om stuwtjes te plaatsen en deze ook effectief te gebruiken.
- De landbouwraad uit zijn interesse naar de windmolens. Misschien zijn hier wel kansen voor de sector te vinden?